

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет здоров'я, фізичного виховання і спорту
Кафедра фізичної реабілітації та біокінезіології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
“ 01 ” 09 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕРША МЕДИЧНА ДОПОМОГА

Для студентів

Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт

Освітнього рівня: перший бакалаврський

Освітньої програми: 017 Фізичне виховання

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційне код 02130554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Протокол № 1065/20
[Signature]
(підпис) (прізвище, ініціал)
« 01 » 09 2020 р.

Київ - 2020

Розробники:

Тимчик О.В., кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної реабілітації та біокінезіології.

Викладачі:

Тимчик О.В., кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної реабілітації та біокінезіології.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри фізичної реабілітації та біокінезіології
Протокол від 31.08 2020 р. № 1

Завідувач кафедри (В.М.Савченко)
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) 017. Фізичне виховання
31.08 2020 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) (Л.В. Ясько)
(підпис)

Робочу програму перевірено
_____._____.2020 р.

Заступник директора/декана _____ (О.С. Комоцька)
(підпис)

Проланговано :

На 20__/20__ н.р _____ (_____) . «__» 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р _____ (_____) . «__» 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р _____ (_____) . «__» 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р _____ (_____) . «__» 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р _____ (_____) . «__» 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	Заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120	
Курс	3	
Семестр	5	
Кількість модулів	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	56	
Модульний контроль	4	
Семестровий контроль		
Самостійна робота	26	
Семестровий контроль	30	
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування професійної компетентності з надання долікарської медичної допомоги при нещасних випадках, невідкладних і загрозливих для життя станах.

Завдання дисципліни:

1. (ЗК 01) Набути знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

2. (СК 04) Сформувати здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичного виховання.

3. (СК 05) Сформувати здатність провадити безпечну для учнів та практикуючого фахівця практичну діяльність з надання домедичної допомоги.

4. (СК 08) Сформувати здатність ефективно реалізовувати програму з фізичного виховання.

5. (СК 09) Сформувати здатність забезпечувати відповідність заходів з надання до медичної допомоги функціональним можливостям та потребам учня/клієнта.

6. Сформувати здатність використовувати під час навчання та виконання професійних завдань базові знання про будову та функції організму людини в цілому та його окремих органів й систем органів, знання про хімічні основи життєдіяльності організму людини, їх зміни під час м'язової діяльності, про функції організму людини та механізми гомеостазу, про основні фактори навколишнього середовища, що впливають на здоров'я людини.

7. Сформувати здатність надавати долікарську допомогу в загрозливих для життя станах: надавати долікарську допомогу під час раптових серцево-судинних захворювань, травм опорно-рухового апарату, під час кровотеч.

8. Сформувати здатність застосувати знання про причини та ознаки гіпертонічної та ішемічної хвороби, інфаркту міокарда та інсульту. Володіння методикою надання долікарської допомоги під час раптових серцево-судинних захворювань.

9. Сформувати здатність продемонструвати знання особливостей різних видів ран, знання видів кровотеч та їх наслідків, оволодіння методикою долікарської допомоги під час зовнішньої та внутрішньої кровотеч.

10. Надати знання про принципи профілактичних заходів найпоширеніших хвороб.

3. Результати навчання за дисципліною

(ПР 04) Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичного виховання.

2. (ПР 09) Реалізувати індивідуальні програми фізичного виховання.

3. (ПР 14) Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення заходів з надання першої медичної допомоги, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування.

5. (ПР 17) Оцінювати результати виконання програм з фізичного виховання, використовуючи відповідний інструментарій, та за потреби, модифікувати поточну діяльність.

- знати ознаки клінічної та біологічної смерті;
- знати основи проведення реанімації;
- знати основи надання допомоги при деяких патологічних станах;
- знати основи долікарської діагностики, класифікацію раптових захворювань та патологічних станів;
- вміти володіти навичками діагностики раптових захворювань та патологічних станів;
- вміти володіти технікою надання першої допомоги при травмах, кровотечах, утопленні, задущенні, ураженнях різними хімічними і фізичними факторами та при отруєннях;
- вміти розпізнати ознаки та надати першу допомогу при укусах змій, комах, собак та інших тварин;
- вміти володіти технікою десмургії, транспортної іммобілізації та тимчасової зупинки кровотеч;
- вміти застосовувати знання в практичних ситуаціях;
- мати здатність здійснювати прогнозування стану індивідуального та громадського здоров'я, аналізувати здоров'я як системну категорію, визначати перспективні шляхи управління здоров'ям, володіти інформацією про інноваційні підходи до підвищення резервних можливостей організму людини; здатність використовувати під час навчання та виконання професійних завдань базові знання про будову та функції організму людини в цілому та його окремих органів й систем органів, знання про хімічні основи життєдіяльності організму людини.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	Самостійна
Змістовий модуль 1. Перша медична допомога при невідкладних станах різноманітних соматичних захворювань							
Тема 1. Значення першої медичної допомоги. Загальні принципи та логіка надання першої медичної допомоги.	2	2					
Тема 2. ПМД при невідкладних станах різноманітних соматичних хірургічних та терапевтичних захворюваннях, при невідкладних акушерських станах.	4			4			
Тема 3. Шок. Колапс. Кома. Порушення свідомості. ПМД при колапсі, шоці, комі, судомах (епілепсії).	4	2					2
Тема 4. ПМД при гострих «терапевтичних» захворюваннях органів серцево-судинної і дихальної систем, при інсультах.	6			4			2
Тема 5. ПМД при гострих захворювання органів черевної порожнини.	2						2
Тема 6. Отруєння. Види. ПМД при харчових отруєннях, укусах.	4			4			
Модульний контроль	2						
Разом	24	4		12			6
Змістовий модуль 2. Перша медична допомога при травмах та пораненнях							
Тема 7. ПМД при ушкодженнях, травмах та пораненнях. Невідкладні дії на місці одержання травми.	1	1					
Тема 8. Кровотечі. Класифікація. Геморагічний шок. Надання першої медичної допомоги при кровотечах.	6			4			2
Тема 9. Рани. Рани при ушкодженнях та кусані рани.	1	1					
Тема 10. Травми голови та хребта. ПМД при травмах голови та хребта.	6			4			2
Тема 11. Травми грудної клітки. ПМД травмах при грудної клітки.	2						2
Тема 12. Травми живота і тазу.	4			4			
Тема 13. Травми верхніх і нижніх кінцівок. ПМД при травмах кінцівок, в тому числі ускладнених кровотечею.	2						2
Модульний контроль							
	24	2		12			8
Змістовий модуль 3. Перша медична допомога при ушкодженнях екзогенними чинниками навколишнього середовища							

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	Самостійна
Тема 14. ПМД при ушкодженнях екзогенними чинниками навколишнього середовища.	2	2					
Тема 15. ПМД постраждалим з опіками та при перегріванні.	6			4			2
Тема 16. ПМД постраждалим з переохолодженням та відмороженням.	2						2
Тема 17. ПМД постраждалим при утопленні.	4			4			
Тема 18. ПМД постраждалим при ураженні електричним струмом та блискавкою.	6			4			2
Модульний контроль	2						
Разом	22	2		12			6
Змістовий модуль 4. Перша медична допомога при механічних травмах							
Тема 19. ПМД при механічних травмах.	2	2					
Тема 20. ПМД постраждалим при дорожньо-транспортних пригодах	8	2		4			2
Тема 21. ПМД постраждалим при падінні з висоти	2			2			
Тема 22. ПМД постраждалим при позиційному стисканні м'яких тканин.	2						2
Тема 23. ПМД постраждалим при травмах та пошкодженнях очей, при укусах тварин та комах	4			2			2
Модульний контроль	2						
Разом	20	4		8			14
Екзамен	30						
Модульна контрольна робота	8						
Разом	120	12		44			26

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Перша медична допомога при невідкладних станах різноманітних соматичних захворювань

Лекція 1. Значення першої медичної допомоги. Загальні принципи надання першої медичної допомоги. Основи і організація надання першої медичної допомоги в Україні.

Основні питання / ключові слова: Перша медична допомога, визначення, значення. Загальні принципи, послідовність та логіка надання першої медичної допомоги. Основні документи нормативно-правової бази щодо захисту життя та здоров'я людини в Україні.

Лекція 2. Шок. Колапс. Кома. Порушення свідомості. Надання першої медичної допомоги при колапсі, шоці, комі, судомах (епілепсії).

Основні питання / ключові слова: Визначення і загальна характеристика шоку, колапсу та коми. Різні порушення свідомості. Етіологія, оцінка стану хворого (первинний огляд, анамнез соматичне обстеження). Принципи надання першої медичної допомоги при колапсі, шоці, комі.

Практичне заняття 1-2. Перша медична допомога при невідкладних станах різноманітних соматичних хірургічних та терапевтичних захворюваннях, при невідкладних акушерських станах.

Основні питання / ключові слова: Основні ознаки гострих хірургічних та терапевтичних захворювань, невідкладні стани в акушерстві, особливості надання першої медичної допомоги при гострих хірургічних захворюваннях, особливості надання першої медичної допомоги при гострих терапевтичних захворюваннях, особливості надання першої медичної допомоги при невідкладних станах в акушерстві. Особливості надання першої медичної допомоги при колапсі, шоці, комі. Надання першої медичної допомоги при травмах голови, діабеті (гіпоглікемія, гіперглікемія, кетоацидоз), серцево-судинних хворобах (кардіогенний шок), судомах (епілепсія).

Рекомендована література

1. Марчук А.І., Солодкий В.М., Чорний М.В. Долікарська допомога. — К.: НАВСУ “Правові джерела”, 2005. — 271 с.
2. Кучмістова О. Ф. Перша долікарська допомога з основами анатомії та фізіології людини : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Ф. Кучмістова, А.П. Строкань; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. - К.: КНУТД, 2005. - 169 с.
3. Жидецький В.Ц. Перша допомога при нещасних випадках: запитання, завдання, тести та відповіді : Навч. посіб./ В.Ц. Жидецький, М.Є. Жидецька. - К.: Основа, 2003. - 124 с.
4. Основи медичних знань: долікарська допомога та медико-санітарна підготовка: Навч. посіб. / О.В. Чуприна, Т.В. Гишак, О.В. Долинна. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. - 216 с.
5. Невідкладні стани / За ред. М. С Регеди, В. Й. Кресюна. – Львів, 2008. - 844 с.

Практичне заняття 3-4. Надання першої медичної допомоги при гострих „терапевтичних” захворюваннях органів серцево-судинної і дихальної систем (раптова зупинка серця, приступ бронхіальної астми), інсультах.

Основні питання / ключові слова: Гострі „терапевтичні” захворювання органів серцево-судинної (інфаркт міокарда, гостра серцево-судинна недостатність, аритмії, гіпертонічний криз) і дихальної (приступ бронхіальної астми) систем. Принципи діагностики та першої медичної допомоги. Алергія, анафілаксія, алергени: клінічні прояви та варіанти перебігу (блискавичний, астматичний, кардіальний, неврологічний, абдомінальний, шкірний). набряк Квінке. Перша медична допомога при інсультах.

Рекомендована література

1. Марчук А.І., Солодкий В.М., Чорний М.В. Долікарська допомога. — К.: НАВСУ “Правові джерела”, 2005. — 271 с.
2. Кучмістова О. Ф. Перша долікарська допомога з основами анатомії та фізіології людини : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Ф. Кучмістова, А.П. Строкань; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. - К.: КНУТД, 2005. - 169 с.
3. Жидецький В.Ц. Перша допомога при нещасних випадках: запитання, завдання, тести та відповіді : Навч. посіб./ В.Ц. Жидецький, М.Є. Жидецька. - К.: Основа, 2003. - 124 с.
4. Основи медичних знань: долікарська допомога та медико-санітарна підготовка: Навч. посіб. / О.В. Чуприна, Т.В. Гишак, О.В. Долинна. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. - 216 с.
5. Невідкладні стани / За ред. М. С Регеди, В. Й. Кресюна. – Львів, 2008. - 844 с.

Практичне заняття 5-6. Отруєння. Види. Надання першої медичної допомоги при харчових отруєннях, укусах отруйних тварин.

Основні питання / ключові слова: Отруєння. Умови, класифікація, небезпеки. Оцінка стану пацієнта. Отруєння грибами. Принципи першої медичної допомоги при отруєннях. Укуси отруйних тварин та комах: невідкладна допомога.

Рекомендована література

1. Марчук А.І., Солодкий В.М., Чорний М.В. Долікарська допомога. — К.: НАВСУ “Правові джерела”, 2005. — 271 с.
2. Кучмістова О. Ф. Перша долікарська допомога з основами анатомії та фізіології людини : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Ф. Кучмістова, А.П. Строкань; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. - К.: КНУТД, 2005. - 169 с.
3. Жидецький В.Ц. Перша допомога при нещасних випадках: запитання, завдання, тести та відповіді : Навч. посіб./ В.Ц. Жидецький, М.Є. Жидецька. - К.: Основа, 2003. - 124 с.
4. Основи медичних знань: долікарська допомога та медико-санітарна підготовка: Навч. посіб. / О.В. Чуприна, Т.В. Гишак, О.В. Долинна. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. - 216 с.
5. Невідкладні стани / За ред. М. С Регеди, В. Й. Кресюна. – Львів, 2008. - 844 с.

Змістовий модуль 2.

Перша медична допомога при травмах та пораненнях

Лекція 3. Перша медична допомога при ушкодженнях, травмах та пораненнях.

Рани. Рани при ушкодженнях та кусані рани. Надання першої медичної допомоги при ранах. Надання першої медичної допомоги при ранах.

Основні питання / ключові слова: Особливості надання першої медичної допомоги при ранах. Методика оцінки ран (нейроваскулярний компонент, площа й глибина втрати тканин, ступінь забруднення, локалізація). Особливості надання першої медичної допомоги при кусаних ранах – принципи обробки, правила реєстрації і спостереження. Профілактика газової гангрени, правцю та сказу. Тактика першої медичної допомоги при краш-синдрому.

Рани, поняття. Кусані рани. Методика оцінки ран. Принципи першої медичної допомоги при різних видах ран. Профілактика газової гангрени, правцю та сказу. Поняття краш-синдрому.

Ушкодження, травми та поранення. Загальна характеристика. Принципи надання першої медичної допомоги при ушкодженнях, травмах та пораненнях. Невідкладні дії на місці одержання травми. Послідовність допомоги при масових ураженнях. Правила евакуації потерпілих. Методи іммобілізації, транспортування. Типові помилки.

Практичне заняття 7-8. Кровотечі. Класифікація. Геморагічний шок. Надання першої медичної допомоги при кровотечах. Особливості надання першої медичної допомоги при кровотечах і геморагічному шоці. Методи і засоби тимчасової та кінцевої зупинки.

Основні питання / ключові слова: Кровотечі: класифікація, клініка, діагностика, методи і засоби тимчасової та кінцевої зупинки. Геморагічний шок. Принципи надання першої медичної допомоги при кровотечах. Надання першої медичної допомоги при кровотечах.

Практичне заняття 9-10. Травми голови та хребта. Надання першої медичної допомоги при травмах голови та хребта.

Основні питання / ключові слова: Травма голови: механізм травми. Методика обстеження травмованих. Оцінка важкості травми голови: анамнез, механізм, життєво-важливі показники, шкала Глазго, соматичний огляд. Діагностичні ознаки різних типів травми. Тактика невідкладної допомоги: первинний огляд, іммобілізація, транспортування, вторинний огляд. Помилки першої допомоги. Травма хребта: механізм травми. Методика обстеження хребта. Спінальний шок, тетра- і параплегія. Тактика невідкладної допомоги: первинний огляд, іммобілізація, транспортування, вторинний огляд. Динамічне спостереження. Помилки першої допомоги.

Рекомендована література

1. Марчук А.І., Солодкий В.М., Чорний М.В. Долікарська допомога. — К.: НАВСУ “Правові джерела”, 2005. — 271 с.
2. Кучмістова О. Ф. Перша долікарська допомога з основами анатомії та фізіології людини : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Ф. Кучмістова, А.П. Строкань; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. - К.: КНУТД, 2005. - 169 с.
3. Жидецький В.Ц. Перша допомога при нещасних випадках: запитання, завдання, тести та відповіді : Навч. посіб./ В.Ц. Жидецький, М.Є. Жидецька. - К.: Основа, 2003. - 124 с.
4. Основи медичних знань: долікарська допомога та медико-санітарна підготовка: Навч. посіб. / О.В. Чуприна, Т.В. Гищак, О.В. Долинна. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. - 216 с.
5. Невідкладні стани / За ред. М. С Регеди, В. Й. Кресюна. – Львів, 2008. - 844 с.

Практичне заняття 11-12. Травми живота і тазу. Надання першої медичної допомоги при травмах живота і тазу. Травми грудної клітки. Надання першої медичної допомоги при травмах грудної клітки.

Основні питання / ключові слова: Травми органів черевної порожнини й тазу: механізм травми. Методика обстеження. Ускладнення, загрозливі для життя (внутрішньочеревна кровотеча, перитоніт, евісцерація). Техніка надання першої медичної допомоги при пошкодженні живота.

Травми грудної клітки: механізм травми. Методика обстеження органів грудної клітки. Відкритий, закритий та клапанний пневмоторакс, масивний гемоторакс, тампонада серця, балотуюча грудна клітка, травма серця, обструкція дихальних шляхів. Техніка надання першої медичної допомоги при травмі грудної клітки. Можливі помилки.

Рекомендована література

1. Марчук А.І., Солодкий В.М., Чорний М.В. Долікарська допомога. — К.: НАВСУ “Правові джерела”, 2005. — 271 с.
2. Кучмістова О. Ф. Перша долікарська допомога з основами анатомії та фізіології людини : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Ф. Кучмістова, А.П. Строкань; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. - К.: КНУТД, 2005. - 169 с.
3. Жидецький В.Ц. Перша допомога при нещасних випадках: запитання, завдання, тести та відповіді : Навч. посіб./ В.Ц. Жидецький, М.Є. Жидецька. - К.: Основа, 2003. - 124 с.
4. Основи медичних знань: долікарська допомога та медико-санітарна підготовка: Навч. посіб. / О.В. Чуприна, Т.В. Гищак, О.В. Долинна. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. - 216 с.
5. Невідкладні стани / За ред. М. С Регеди, В. Й. Кресюна. – Львів, 2008. - 844 с.

Змістовий модуль 3.

Перша медична допомога при ушкодженнях екзогенними чинниками навколишнього середовища

Лекція 4. Перша медична допомога при ушкодженнях екзогенними чинниками навколишнього середовища.

Основні питання / ключові слова: Фізичні та хімічні чинники навколишнього середовища, які можуть ушкодити організм людини. Термальні чинники (опіки, обмороження). Вода (утоплення). Електрика (ураження блискавкою, електричним струмом). Принципи надання першої медичної допомоги при ушкодженнях чинниками навколишнього середовища.

Практичне заняття 13-14. Надання першої медичної ї допомоги постраждалим при перегріванні та з опіками.

Основні питання / ключові слова: Визначення понять перегрівання та опіку. Техніка послідовності проведення огляду потерпілого при виникненні підозри на перегрівання та опіки. Техніка надання першої медичної допомоги при перегріванні. . Техніка надання першої медичної допомоги при опіках.

Рекомендована література

1. Марчук А.І., Солодкий В.М., Чорний М.В. Долікарська допомога. — К.: НАВСУ “Правові джерела”, 2005. — 271 с.

2. Кучмістова О. Ф. Перша долікарська допомога з основами анатомії та фізіології людини : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Ф. Кучмістова, А.П. Строкань; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. - К.: КНУТД, 2005. - 169 с.

3. Жидецький В.Ц. Перша допомога при нещасних випадках: запитання, завдання, тести та відповіді : Навч. посіб./ В.Ц. Жидецький, М.Є. Жидецька. - К.: Основа, 2003. - 124 с.

4. Основи медичних знань: долікарська допомога та медико-санітарна підготовка: Навч. посіб. / О.В. Чуприна, Т.В. Гишак, О.В. Долинна. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. - 216 с.

5. Невідкладні стани / За ред. М. С Регеди, В. Й. Кресюна. – Львів, 2008. - 844 с.

Практичне заняття 15-16. Надання першої медичної допомоги постраждалим при утопленні.

Основні питання / ключові слова: Визначення поняття утоплення. Техніка послідовності проведення огляду потерпілого при виникненні підозри на утоплення. Техніка надання першої медичної допомоги при утопленні.

Рекомендована література

1. Марчук А.І., Солодкий В.М., Чорний М.В. Долікарська допомога. — К.: НАВСУ “Правові джерела”, 2005. — 271 с.

2. Кучмістова О. Ф. Перша долікарська допомога з основами анатомії та фізіології людини : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Ф. Кучмістова, А.П. Строкань; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. - К.: КНУТД, 2005. - 169 с.

3. Жидецький В.Ц. Перша допомога при нещасних випадках: запитання, завдання, тести та відповіді : Навч. посіб./ В.Ц. Жидецький, М.Є. Жидецька. - К.: Основа, 2003. - 124 с.

4. Основи медичних знань: долікарська допомога та медико-санітарна підготовка: Навч. посіб. / О.В. Чуприна, Т.В. Гишак, О.В. Долинна. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. - 216 с.

5. Невідкладні стани / За ред. М. С Регеди, В. Й. Кресюна. – Львів, 2008. - 844 с.

Практичне заняття 17-18. Надання першої медичної допомоги постраждалим при ураженні електричним струмом та блискавкою.

Основні питання / ключові слова: Визначення поняття ураження електричним струмом, ураження блискавкою. Техніка послідовності проведення огляду потерпілого при виникненні підозри на ураження електричним струмом, ураження блискавкою. Техніка надання першої медичної допомоги при ураженні електричним струмом. Техніка надання першої медичної допомоги при ураженні блискавкою.

Рекомендована література

1. Марчук А.І., Солодкий В.М., Чорний М.В. Долікарська допомога. — К.: НАВСУ “Правові джерела”, 2005. — 271 с.

2. Кучмістова О. Ф. Перша долікарська допомога з основами анатомії та фізіології людини : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Ф. Кучмістова, А.П. Строкань; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. - К.: КНУТД, 2005. - 169 с.

3. Жидецький В.Ц. Перша допомога при нещасних випадках: запитання, завдання, тести та відповіді : Навч. посіб./ В.Ц. Жидецький, М.Є. Жидецька. - К.: Основа, 2003. - 124 с.

4. Основи медичних знань: долікарська допомога та медико-санітарна підготовка: Навч. посіб. / О.В. Чуприна, Т.В. Гишак, О.В. Долинна. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. - 216 с.
5. Невідкладні стани / За ред. М. С Регеди, В. Й. Кресюна. – Львів, 2008. - 844 с.

Змістовий модуль 4. Перша медична допомога при механічних травмах

Лекція 5. Перша медична допомога при механічних травмах. Перша медична допомога постраждалим при дорожньо-транспортних подіях.

Основні питання / ключові слова: Механічна травма. Види. Характеристика механічних травм, їх ознаки. Принципи надання першої медичної допомоги при різних видах механічних травм.

Визначення поняття дорожньо-транспортної події. Ушкодження і травмування при дорожньо-транспортних подіях. Принципи надання першої медичної допомоги при дорожньо-транспортних подіях.

Лекція 6. Надання першої медичної допомоги постраждалим при дорожньо-транспортних подіях.

Основні питання / ключові слова: Послідовність проведення огляду потерпілого при дорожньо-транспортній події. Особливості і техніка надання першої медичної допомоги при різних ушкодженнях і травмах при дорожньо-транспортних подіях.

Практичне заняття 19-20. Надання першої медичної допомоги постраждалим при дорожньо-транспортних подіях.

Основні питання / ключові слова: Послідовність проведення огляду потерпілого при дорожньо-транспортній події. Особливості і техніка надання першої медичної допомоги при різних ушкодженнях і травмах при дорожньо-транспортних подіях.

Рекомендована література

1. Марчук А.І., Солодкий В.М., Чорний М.В. Долікарська допомога. — К.: НАВСУ “Правові джерела”, 2005. — 271 с.
2. Кучмістова О. Ф. Перша долікарська допомога з основами анатомії та фізіології людини : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Ф. Кучмістова, А.П. Строкань; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. - К.: КНУТД, 2005. - 169 с.
3. Жидецький В.Ц. Перша допомога при нещасних випадках: запитання, завдання, тести та відповіді : Навч. посіб./ В.Ц. Жидецький, М.Є. Жидецька. - К.: Основа, 2003. - 124 с.
4. Основи медичних знань: долікарська допомога та медико-санітарна підготовка: Навч. посіб. / О.В. Чуприна, Т.В. Гишак, О.В. Долинна. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. - 216 с.
5. Невідкладні стани / За ред. М. С Регеди, В. Й. Кресюна. – Львів, 2008. - 844 с.

Практичне заняття 21. Надання першої медичної допомоги постраждалим при падінні з висоти.

Основні питання / ключові слова: Визначення поняття падіння з висоти. Техніка послідовності проведення огляду потерпілого при виникненні підозри на падіння з висоти. Техніка надання першої медичної допомоги при падінні з висоти.

Рекомендована література

1. Марчук А.І., Солодкий В.М., Чорний М.В. Долікарська допомога. — К.: НАВСУ “Правові джерела”, 2005. — 271 с.
2. Кучмістова О. Ф. Перша долікарська допомога з основами анатомії та фізіології людини : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Ф. Кучмістова, А.П. Строкань; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. - К.: КНУТД, 2005. - 169 с.
3. Жидецький В.Ц. Перша допомога при нещасних випадках: запитання, завдання, тести та відповіді : Навч. посіб./ В.Ц. Жидецький, М.Є. Жидецька. - К.: Основа, 2003. - 124 с.
4. Основи медичних знань: долікарська допомога та медико-санітарна підготовка: Навч. посіб. / О.В. Чуприна, Т.В. Гищак, О.В. Долинна. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. - 216 с.
5. Невідкладні стани / За ред. М. С Регеди, В. Й. Кресюна. – Львів, 2008. - 844 с.

Практичне заняття 22. Надання першої медичної допомоги постраждалим при травмах та пошкодженнях очей, при укусах тварин та комах.

Основні питання / ключові слова: Визначення поняття травми очей, пошкодженнях очей. Особливості проведення огляду потерпілого при виникненні підозри на травму очей, пошкодженнях очей. Техніка надання першої медичної допомоги при травмах очей, пошкодженнях очей. Визначення поняття укуси тварин, укуси комах. Техніка послідовності проведення огляду потерпілого при виникненні підозри на укуси тварин, укуси комах. Техніка надання першої медичної допомоги при укусах тварин, укусах комах.

Визначення поняття позиційне стискання м'яких тканин. Техніка послідовності проведення огляду потерпілого при виникненні підозри на позиційне стискання м'яких тканин. Техніка надання першої медичної допомоги при позиційному стисканні м'яких тканин.

Рекомендована література

1. Марчук А.І., Солодкий В.М., Чорний М.В. Долікарська допомога. — К.: НАВСУ “Правові джерела”, 2005. — 271 с.
2. Кучмістова О. Ф. Перша долікарська допомога з основами анатомії та фізіології людини : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Ф. Кучмістова, А.П. Строкань; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. - К.: КНУТД, 2005. - 169 с.
3. Невідкладні стани / За ред. М. С Регеди, В. Й. Кресюна. – Львів, 2008. - 844 с.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	1	1	1	1	2	2
Відвідування семінарських									
Відвідування практичних занять	1	6	6	6	6	6	6	4	4
Робота на семінарському занятті									
Робота на практичному занятті	10	6	60	6	60	6	60	4	40
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)									
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ									
Разом			98		98		98		76
Максимальна кількість балів : 370									
Розрахунок коефіцієнта : $370 / 60 = 6,1$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Змістовий модуль теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль 1.		
Перша медична допомога при невідкладних станах різноманітних соматичних захворювань (6 год)		
ПМД при невідкладних станах різноманітних соматичних хірургічних та терапевтичних захворюваннях, при невідкладних акушерських станах. Шок. Колапс. Кома.	Поточний	5
Змістовий модуль 2.		
Перша медична допомога при травмах та пораненнях (6 год)		
ПМД при ушкодженнях, травмах та пораненнях. Невідкладні дії на місці одержання травми. Кровотечі. Класифікація. Геморагічний шок. Надання ПМД при кровотечах. Рани. Рани при ушкодженнях та кусанні рани. Надання першої медичної допомоги при ранах. Травми голови та хребта. Надання першої медичної допомоги при травмах голови та хребта.	Поточний	5
Змістовий модуль 3.		
Перша медична допомога при ушкодженнях екзогенними чинниками навколишнього середовища (8 год)		
ПМД при ушкодженнях екзогенними чинниками навколишнього середовища. Надання першої медичної ї допомоги постраждалим з опіками та при перегріванні. ПМД допомоги постраждалим з переохолодженням/відмороженням. ПМД постраждалим при утопленні. ПМД постраждалим при ураженні електричним струмом та блискавкою.	Поточний	5
Змістовий модуль 4.		
Перша медична допомога при механічних травмах (6 год)		
ПМД при механічних травмах. ПМД постраждалим при дорожньо-транспортних пригодах. ПМД постраждалим при падінні з висоти. ПМД постраждалим при позиційному стисканні м'яких тканин. ПМД постраждалим при травмах та пошкодженнях очей, при укусах тварин та комах.	Поточний	5
Всього: 26 год		20

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма контролю — модульне письмове тестування.

Критерії оцінювання модульного письмове тестування:

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	24 - 25
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	21 - 23
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	18 – 20
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	13 – 17
Достатньо <i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	10 -13
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)</i>	6 – 9
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-5

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма контролю — іспит.

6.5. Орієнтовний перелік питань

1. Перша медична допомога, визначення, значення. Загальні принципи надання першої медичної допомоги.
2. Основні особливості надання першої медичної допомоги при гострих хірургічних захворюваннях.
3. Основні особливості надання першої медичної допомоги при гострих терапевтичних захворюваннях.
4. Основні особливості надання першої медичної допомоги при невідкладних станах в акушерстві.
5. Визначення і загальна характеристика шоку. Види. Основні причини. Принципи надання першої медичної допомоги при шоці.
6. Визначення і загальна характеристика колапсу. Основні причини. Принципи надання першої медичної допомоги при колапсі.
7. Визначення і загальна характеристика коми. Види. Основні причини. Принципи надання першої медичної допомоги при комі.
8. Надання першої медичної допомоги при діабетичних комах (гіпоглікемія, гіперглікемія, кетоацидоз),
9. Надання першої медичної допомоги при кардіогенному шоці.
10. Надання першої медичної допомоги при судомах (епілепсії).

11. Надання першої медичної допомоги при загрозливих для життя станах при захворюваннях органів кровообігу (інфаркт міокарда, гостра серцево-судинна недостатність, аритмії, гіпертонічний криз).
12. Надання першої медичної допомоги при загрозливих для життя станах при захворюваннях органів дихання (приступ бронхіальної астми, обтурація трахеї, бронхів).
13. Надання першої медичної допомоги при загрозливих для життя станах при алергічних захворюваннях (анафілактичний шок, набряк Квінке).
14. Надання першої медичної допомоги при інсультах.
15. Надання першої медичної допомоги при загрозливих для життя станах при «гострому животі» (гострий апендицит, холецистит, панкреатит, перфораційна виразка шлунка та 12-ти палої кишки, защемлені грижі, кишкова непрохідність).
16. Отруєння. Оцінка стану пацієнта. Принципи першої медичної допомоги при отруєннях.
17. Отруєння грибами. Особливості першої медичної допомоги при отруєнні грибами.
18. Укуси отруйних тварин та комах. Особливості першої медичної допомоги при укусах отруйних тварин і комах.
19. Загальна характеристика ушкоджень, травм і поранень. Принципи надання першої медичної допомоги при ушкодженнях, травмах та пораненнях.
20. Масові ураження. Послідовність допомоги при масових ураженнях. Правила евакуації потерпілих.
21. Методи іммобілізації, транспортування при ушкодженнях, травмах і пораненнях.
22. Кровотечі. Класифікація. Принципи надання першої медичної допомоги при кровотечах.
23. Геморагічний шок. Принципи надання першої медичної допомоги при геморагічному шоці.
24. Рани, поняття. Оцінка ран. Принципи і особливості надання першої медичної допомоги при різних видах механічних ран.
25. Кусані рани. Принципи і особливості надання першої медичної допомоги при кусаних ранах.
26. Ускладнення ран. Профілактика газової гангрені, правцю та сказу.
27. Поняття краш-синдрому. Тактика першої медичної допомоги при краш-синдрому.
28. Травми голови. Методика обстеження травмованих. Принципи і особливості надання першої медичної допомоги при травмах голови.
29. Травми хребта. Методика обстеження травмованих. Принципи і особливості надання першої медичної допомоги при травмах хребта.
30. Травма шийного відділу хребта. Особливості надання першої медичної допомоги при травмі шийного відділу хребта.
31. Травма грудного відділу хребта. Особливості надання першої медичної допомоги при травмі грудного відділу хребта.
32. Травма поперекового відділу хребта. Особливості надання першої медичної допомоги при травмі поперекового відділу хребта.
33. Травми грудної клітки. Методика обстеження органів грудної клітки. Принципи надання першої медичної допомоги при травмах грудної клітки.
34. Травми грудної клітки: пневмоторакс. Особливості надання першої медичної допомоги при пневмотораксі.
35. Травми грудної клітки: гемоторакс. Особливості надання першої медичної допомоги при гемотораксі.
36. Травми грудної клітки: обструкція дихальних шляхів. Особливості надання першої медичної допомоги при обструкції дихальних шляхів.

37. Травми грудної клітки: травма серця. Особливості надання першої медичної допомоги при травма серця.
38. Травми органів черевної порожнини. Види. Методика обстеження. Особливості надання першої медичної допомоги при пошкодженні живота.
39. Травми органів тазу. Види. Методика обстеження. Ускладнення, загрозливі для життя. Особливості надання першої медичної допомоги при пошкодженні органів тазу.
40. Травми верхніх кінцівок. Види. Методика обстеження. Принципи надання першої медичної допомоги при різних травмах верхніх кінцівок.
41. Травми верхніх кінцівок: забіи, розриви зв'язок, м'язів. Особливості надання першої медичної допомоги при забіях, розривах зв'язок, м'язів.
42. Травми верхніх кінцівок: переломи кісток. Особливості надання першої медичної допомоги при переломах кісток.
43. Травми верхніх кінцівок: травматична ампутація. Особливості надання першої медичної допомоги при травматичній ампутації верхньої кінцівки.
44. Травми верхніх кінцівок з кровотечею. Особливості надання першої медичної допомоги при травмах верхніх кінцівок з кровотечею.
45. Травми нижніх кінцівок. Види. Методика обстеження. Принципи надання першої медичної допомоги при різних травмах нижніх кінцівок.
46. Травми нижніх кінцівок: забіи, розриви зв'язок, м'язів. Особливості надання першої медичної допомоги при забіях, розривах зв'язок, м'язів.
47. Травми нижніх кінцівок: переломи кісток. Особливості надання першої медичної допомоги при переломах кісток.
48. Травми нижніх кінцівок: травматична ампутація. Особливості надання першої медичної допомоги при травматичній ампутації верхньої кінцівки.
49. Травми нижніх кінцівок з кровотечею. Особливості надання першої медичної допомоги при травмах нижніх кінцівок з кровотечею.
50. Принципи надання першої медичної допомоги при ушкодженнях чинниками навколишнього середовища.
51. Перегрівання. Визначення. Обстеження при підозрі на перегрівання. Особливості надання першої медичної допомоги при перегріванні.
52. Опіки. Визначення. Обстеження при опіках. Особливості надання першої медичної допомоги при опіках.
53. Переохолодження. Визначення. Обстеження при підозрі на переохолодження. Особливості надання першої медичної допомоги при переохолодженні.
54. Відмороження. Визначення. Обстеження при підозрі на відмороження. Особливості надання першої медичної допомоги при відмороженні.
55. Утоплення. Визначення. Обстеження при утопленні. Особливості надання першої медичної допомоги при утопленні.
56. Ураження електричним струмом. Визначення. Обстеження при ураженні електричним струмом. Особливості надання першої медичної допомоги при ураженні електричним струмом.
57. Ураження блискавкою. Визначення. Обстеження при ураженні блискавкою. Особливості надання першої медичної допомоги при ураженні блискавкою.
58. Принципи надання першої медичної допомоги при різних видах механічних травм.
59. Дорожньо-транспортна подія. Види ушкоджень і травмувань при дорожньо-транспортних подіях. Принципи надання першої медичної допомоги при дорожньо-транспортних подіях.
60. Падіння з висоти. Особливості проведення огляду потерпілого при виникненні підозри на падіння з висоти. Техніка надання першої медичної допомоги при падінні з висоти.

61. **Позиційне стискання м'яких тканин.** Особливості проведення огляду потерпілого при позиційному стисканні м'яких тканин. Техніка надання першої медичної допомоги при позиційному стисканні м'яких тканин.

62. **Травми і пошкодження очей.** Особливості проведення огляду потерпілого при травмах і пошкодженнях очей. Техніка надання першої медичної допомоги.

63. **Укуси тварин і комах.** Особливості проведення огляду потерпілого при укусах тварин і комах. Техніка надання першої медичної допомоги при укусах тварин і укусах комах.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	90-100
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	82-89
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	75-81
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	69-74
Достатньо <i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	60-68
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)</i>	35-59
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-34

7. Навчально-методична картка дисципліни.

Разом: 120 год.: лекції - 12 год., практ. заняття - 44 год., самостійна робота - 26 год., модульн. контроль - 8 год., екзамен - 30 год., розр. коеф. 6,1

Модулі	Змістовий модуль 1. Перша медична допомога при невідкладних станах різноманітних соматичних захворювань (98 балів)		
Лекції	1		2
Теми лекцій	Значення першої медичної допомоги. Загальні принципи та логіка надання першої медичної допомоги. Основи і організація надання першої медичної допомоги в Україні		Шок. Колапс. Кома. Порушення свідомості. Надання першої медичної допомоги при колапсі, шоці, комі, судомах (епілепсії)
Лекції, відвід. (бали)	1		1
Практичні заняття	1-2	3-4	5-6
Теми практичних занять	Перша медична допомога при невідкладних станах різноманітних соматичних хірургічних та терапевтичних захворюваннях, при невідкладних акушерських станах	Надання першої медичної допомоги при гострих терапевтичних захворюваннях органів серцево-судинної і дихальної систем (раптова зупинка серця, приступ бронхіальної астми), при інсультах	Перша медична допомога при невідкладних станах різноманітних соматичних хірургічних та терапевтичних захворюваннях, при невідкладних акушерських станах Надання першої медичної допомоги при харчових отруєннях, укусах отруйних тварин
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	20+2	20+2	20+2
Самост. роб. (бали)	5		
Види пот. конгр. (бали)	Мод. конгр. робота №1 (25 балів)		
Підсум. контроль			

Модулі	Змістовий модуль 2. Перша медична допомога при травмах та пораненнях (98 балів)		
Лекції	3		
Теми лекцій	Перша медична допомога при ушкодженнях, травмах та пораненнях. Невідкладні дії на місці одержання травми		
Лекції, відвід. (бали)	1		
Практичні заняття	7-8	9-10	11-12
Теми практичних занять	Кровотечі. Класифікація. Геморагічний шок. Надання першої медичної допомоги при кровотечах Надання першої медичної допомоги при кровотечах	Травми голови та хребта. Надання першої медичної допомоги при травмах голови та хребта. Надання першої медичної допомоги при ранах	Травми живота і тазу. Надання першої медичної допомоги при травмах живота і тазу. Травми грудної клітки. Надання першої медичної допомоги травмах при грудної клітки
Робота на практич. зан.+відвід. (бали)	20+2	20+2	20+2
Самост. роб. (бали)	5		
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота №2 (25 балів)		
Підсум. контроль			

Модулі	Змістовий модуль 3. Перша медична допомога при ушкодженнях екзогенними чинниками навколишнього середовища (98 балів)		
Лекції	4		
Теми лекцій	Перша медична допомога при ушкодженнях екзогенними чинниками навколишнього середовища		
Лекції, відвід. (бали)	1		
Практичні заняття	13-14	15-16	17-18
Теми практичних занять	Надання першої медичної ї допомоги постраждалим з опіками та при перегріванні	Надання першої медичної допомоги постраждалим при утопленні	Надання першої медичної допомоги постраждалим при ураженні електричним струмом та блискавкою
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	20+2	20+2	20+2
Самост. роб. (бали)	5		
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота №3 (25 балів)		
Підсум. контроль			

Модулі	Змістовий модуль 4. Перша медична допомога при механічних травмах (76 балів)		
Лекції	5		6
Теми лекцій	Перша медична допомога при механічних травмах.		Надання першої медичної допомоги постраждалим при дорожньо-транспортних пригодах
Лекції, відвід. (бали)	1		1
Практичні заняття	19-20	21	22
Теми практичних занять	Надання першої медичної допомоги постраждалим при дорожньо-транспортних пригодах	Надання першої медичної допомоги постраждалим при падінні з висоти	Надання першої медичної допомоги постраждалим при травмах та пошкодженнях очей, при укусах тварин та комах
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	20+2	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5		
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота №4 (25 балів)		
Підсум. контроль	Залік		

8. Рекомендовані джерела

Основні:

1. Марчук А.І., Солодкий В.М., Чорний М.В. Долікарська допомога. — К.: НАВСУ “Правові джерела”, 2005. — 271 с.
2. Кучмістова О. Ф. Перша долікарська допомога з основами анатомії та фізіології людини : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Ф. Кучмістова, А.П. Строкань; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. - К.: КНУТД, 2005. - 169 с.
3. Жидецький В.Ц. Перша допомога при нещасних випадках: запитання, завдання, тести та відповіді : Навч. посіб./ В.Ц. Жидецький, М.Є. Жидецька. - К.: Основа, 2003. - 124 с.
4. Основи медичних знань: долікарська допомога та медико-санітарна підготовка: Навч. посіб. / О.В. Чуприна, Т.В. Гишак, О.В. Долинна. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. - 216 с.
5. Екстрена медична допомога: підручник/ [М. І. Швед, А. А. Гудима, С. М. Геряк та ін.]; за ред. М. І. Шведа. – Тернопіль : ТДМУ, 2015 - 346с.
6. Невідкладні стани / За ред. М. С Регеди, В. Й. Кресюна. – Львів, 2008. - 844 с.

Додаткові:

1. Маруненко І.М., Тимчик О.В. Медико-соціальні основи здоров'я: навчальний посібник для проведення практичних робіт студентів вищих навчальних закладів. – К.: КУ імені Бориса Грінченка, 2017. – 364 с.
2. Тимчик О.В., Мойсак О.Д. Основи медичних знань: навчальний посібник для проведення практичних робіт студентів вищих навчальних закладів. – К.: КУ імені Бориса Грінченка, 2018. – 64 с.
1. Надання першої допомоги потерпілим від нещасних випадків / Черкас. держ. технол. ун-т; Уклад.: Кожем'якін О.С., Цікановський В.Л.. - Черкаси: ЧДТУ, 2003. - 39 с.
2. Петрик О.І. Перша допомога при дорожньо-транспортних пригодах: Навч.-метод. посіб. / О.І. Петрик, Р.О. Валецька. - Луцьк: Вежа, 2000. - 64 с.
3. Черкашина З.А. Доврачебная помощь пострадавшим и внезапно заболевшим. - М.: Медицина, 2003. – 126 с.
4. Экстренная медицинская помощь на догоспитальном этапе. Практическое руководство / Вольный И.Ф., Постернак Г.И., Пешков Ю.В., Ткачева М.Ю.; под ред. проф. В.В. Никонова (Харьков), проф. Г.И. Белебзьева (Киев). - 3-е изд., перераб. и доп. - Луганск, 2006. - 224 с.

9. Додаткові ресурси

http://redcross.org.ua/wp-content/uploads/2016/10/%D0%A1%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%9F%D0%9F-%E2%80%94%D0%90%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D0%9A%D0%9A_last.pdf

<http://1staidplast.org.ua/>

<http://tomrda.gov.ua/news/486865/>

<http://moz.gov.ua/article/health/jak-nadati-pershu-dopomogu-zagalni-pravila>

<http://expres.ua/health/2017/09/13/261808-persha-medychna-dopomoga-ne-nashkodyty>

<https://pmgroupp.org.ua/training-and-courses/>